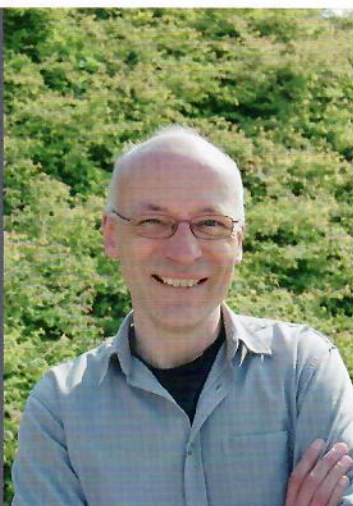

Rob van der Velde is adviseur riolering en waterbeheer bij Watermaat.

DWANG OF SUBSIDIE VERSUS BEPRIJZEN

De klimaatverandering leidt tot meer en zwaardere extreme buien in vergelijking met afgelopen decennia. En tegelijk is de verharding in het stedelijk gebied in die decennia toegenomen, zowel in de openbare ruimte als op particulier terrein. Meer wateroverlast is het logische gevolg. Gemeenten zijn momenteel goed bezig om de openbare ruimte beter geschikt te maken voor de opvang van hemelwater. Maar wat doet de particulier en hoe benader je deze?

De vraag is hoe je een particulier beweegt om zijn perceel zodanig te veranderen dat het hemelwater niet constant wordt afgevoerd naar de RWZI en niet direct wordt afgewenteld naar de openbare ruimte tijdens een extreme bui. Als deze vraag aan de orde komt tijdens discussies, lezingendagen of workshops, dan gaat het eerst over bewustwording en het bieden van een handelingsperspectief. Heel goed! Je wilt het liefst dat mensen klimaatbewust handelen vanuit intrinsieke motivatie, dus dat het uit henzelf komt.

Maar niet iedereen komt in actie vanuit betrokkenheid bij het hogere doel. Afgelopen droge zomer maakte ik een praatje met een buurtbewoner die veelvuldig en langdurig zijn grotendeels betegelde tuin stond te besproeien. Het ging hem om mooie schone tegels en om verkoeling. Toen ik hem vertelde over de lage grondwaterstanden en het mogelijke tekort aan drinkwater op langere termijn, keek hij mij meewarig aan. Schaarre producten krijgen wereldwijd een hoge prijs zei hij en het water kost hier zowat niets dus dat gezeur over milieu en duurzaamheid is onzin. Tja, zo kun je het ook bekijken. Overigens geen domme man hoor. Pas een Audi occasion gekocht met V6 diesel. Ook al zo'n keuze die persoonlijk genot en economische haalbaarheid als drijfveren kent.

Hoe denken wij deze buurman te gaan bewegen richting klimaat-adaptief handelen? Gooi die vraag maar eens in een workshop of lezingenmiddag. Gereede kans dat enkele mensen boos worden op het gedrag van buurman. Wat denkt hij wel niet? En dan, na een tijdje, komt het punt of je hem beter kunt dwingen of belonen. Menigmaal heb ik zo'n discussie gezien. Het is echter geen complete discussie, want dwingen en belonen hebben in mijn ogen beide iets negatiefs. Dwingen is evident bevoogdend. Het is nogal wat om een particulier te dwingen om bijvoorbeeld een infiltratiekratje en een verlaagd gedeelte in zijn bestaande tuin aan te brengen. Mijn buurman is juist trots op zijn tuin met een beetje Moorse uitstraling. Wil je hem dwingen over te stappen naar een ecologische tuin van, ik chargeer, Groen Links? Veel bestuurders

en beleidsmedewerkers zie je terugdeinzen bij die gedachte en dat lijkt me terecht. Want je wordt niet graag gedwongen, zeker niet inzake je eigen huis en tuintje waar je blij mee bent.

Als tegenhanger van het dwingen komt dan het belonen op de proppen, dikwijls al gauw door-vertaald tot een gerichte subsidie. Maar ook subsidies vind ik bedenkelijk. Die gaan veelal gepaard met formuleren, minimale vereisten, uitsluitende voorwaarden, tijdsplanningen en dergelijke. Je voelt je al gauw een circushondje dat een kunstje moet doen voor de baas en gaat je aldus gedragen. Of juist niet! Het is bevoogdend en betuttelend. Intussen is de overheid druk met de uitvoering. Extra ambtenaren en gedoe. Ik ben daar niet zo van.

Bezwaren tegen dwang en subsidies, maar wat dan wel? Ik zie graag een kleine overheid die zich beperkt tot kerntaken en tot het maken van eenvoudig uitvoerbaar beleid. Natuurlijk is de overheid boven ons gesteld en mag zij bevoogdend zijn, maar wel de mensen benaderen op volwassen wijze. In ons geval van riolering kun je dat bereiken door te beprijzen in plaats van te dwingen of te subsidiëren. Beprijzen is wezenlijk anders, want het biedt ruimte en laat de vrije keuze. Het voelt minder bevoogdend of betuttelend, meer volwassen en gelijkwaardig. Dus kom maar op met een hogere prijs voor het drinkwater die recht doet aan de schaarste van de grondstof en aan de waarde van het product. En hogere accijns op diesel, kijkend naar de schaarste van de grondstof en naar de uitstoot van CO2 en stikstofoxiden. En een rioolheffing die iets doet met de hoeveelheid hemelwater die je afwentelt naar de openbare ruimte. Dat lukt vast niet pieterpeuterig precies, maar je kunt wel een eind in de richting komen. En als buurman dan toch blijft bij zijn keuzes? Niet chagrijnig worden maar accepteren dat hij een vrij man is en netjes de prijs betaalt die hoort bij de gemaakte keuzes. Dat vind ik fair-play.

Hoe denkt u over het beprijzen van hemelwaterafvoer?